

SVOBODNA SLOVENIJA

ESLOVENIA LIBRE

Glasi Slovencev v Argentini

Leto LXXIX | 7. julija 2020 - Buenos Aires, Argentina | Št. 11

www.svobodnaslovenija.com.ar

Svobodna Slovenija

SLOVESNA OBELEŽITEV DNEVA DRŽAVNOSTI

Letošnja obeležitev obletnice razglasitve samostojne države Slovenije je potekala pod znamenjem omejitve, ki jih po celem svetu povzročata pandemija koronavirusa.

Tradicionalno srečanje v Slovenski hiši v Buenos Airesu je zato nadomestila virtualna prireditve, ki jo je krovna organizacija Zedinjena Slovenija pripravila skupno z veleposlaništvom Republike Slovenije v Buenos Airesu.

Številni rojaki so se v soboto, 27. junija ob 19. uri, zbrali pred ekrani, vsak na svojem domu. Zvoki argentinske, slovenske in nato tudi evropske himne so slovesno oznanili začetek prireditve, ki je v naslovu nosila besede pesnika Franceta Papeža: "So neke vezi, korenine, ki me drže...". Sledili so pozdravi: predsednik Zedinjene Slovenije Jure Komar in veleposla-

nik Republike Slovenije Alain Brian Bergant sta voščila vsem rojakom, veleposlanik je nato prebral tudi pozdrav predsednika vlade Republike Slovenije Janeza Janše. Podnapisi v španščini so omogočili, da so njihove besede dosegle tudi tiste potomce Slovencev, ki ne poznajo jezika svojih prednikov.

V besedi, glasbi, pesmi in sliki je sledila kratka predstavitev življenja slovenske skupnosti v Argentini. Slovenski domovi iz Buenos Airesa, Mendoze in Bariloche so prispevali slike in posnetke, spremljale so jih besede recitatorjev o naši skupni domovini Sloveniji:

*Nikjer ni zemlja tako skromna in radodarna,
nikjer ne pride lastovka tako hitro na jug,
nikjer ni nikoli tako bledikava zarja
skozi stoletja ohranjala up.*

(T. Pavček, Take dežele ni)

Fotografije otrok naših slovenskih šol, nasmejani obrazi ob slovenskih plesih, vesele melodije naših zborov - vse to kaže živo skupnost, ki kljubuje težavam z energijo in vedrim obrazom.

*Nazadnje še, prijatli,
kozarce zase vzdignimo,
ki smo zato se zbratli,
ker dobro v srcu mislimo;
dókaj dni - naj živi
Bog, kar nas dobrih je ljudi!*

S temi verzi največjega slovenskega poeta smo voščili naši skupni domovini. Bog te živi, Slovenija!

Zedinjena Slovenija

"So neke vezi, korenine, ki me drže..."

Recitatorji:

Tania Oblak - Dani Grbec - Boštjan Modic

Zamiselnost in izvedba:

Tatjana Modic Kržišnik - Barbara Kržišnik

POSNETEK PROSLAVE SI LAHKO OGLEDATE TU:
https://www.youtube.com/watch?v=kBtyl_tcA10

Jure Komar

Predsednik
Zedinjene Slovenije

Brian Bergant

Veleposlanik

Janez Janša

Predsednik vlade

Dragi rojaki, Poteka 29 let, odkar je bila potrjena volja Slovencev z rojstvom suverene države Republike Slovenije.

Dolgoletne želje in sanje naših prednikov so se uresničile, dobili smo samostojno državo, priznana na mednarodnem področju.

Ta cilj so dosegli vsi Slovenci živeči v rodni domovini in po svetu.

V spominu imam podobe zbiranja na trgu San Martin v centru mesta Buenos Aires, ko smo javno pred argentinsko družbo pokazali našo željo, da Slovenija postane suverena država.

Spominjam se očetovih pogovorov in razprav z voditelji skupnosti o dogodkih, ki so se v tistih dnevih dogajali v Sloveniji.

Bili so dnevi negotovosti in upanja. A končno se je rodila nova država - Republika Slovenija.

Počasi je dosegla priznanje mednarodne skupnosti.

Kot naravno bitje v svoji rasti je bila vključena v organizacijo Združenih narodov, NATO in končno tudi v Evropsko unijo.

Kot vsak razvoj, je slovenska država imela v teh letih svoje težke trenutke, ti so del rasti.

Slovenska zgodovina je polna lekcij in izkušenj, ta popolna zgodovina nam mora pomagati pri razvoju in sobivanju v prid naše države.

Pripadnost nam narekuje tudi dolžnosti in zavezanost do naše države, vsakemu na svojem mestu in po svojih možnostih. Sodelovati moramo v tem, kar država od nas potrebuje, da bomo vredni pravic, ki nam jih daje.

Vsi Slovenci, živeči v slovenski deželi in izven nje, smo del te države, saj so tam korenine naših prednikov, tam je del naše zgodovine in to čutimo v srcu ko stopimo na slovenska tla.

Bog te živi, Slovenija!

Cenjene Slovenke in Slovenci, spoštovani rojaki, dragi prijatelji Slovenije,

Danes, 25. junija Slovenija praznuje dan državnosti. To je osrednji praznik naše ljube domovine, ki nas ponosno spominja na enkrat, veličasten zgodovinski trenutek, ko je bila pred 29. leti razglašena neodvisnost in samostojnost naše Slovenije.

V skoraj 30-ih letih smo iz naroda prerasli v ponosno nacijo, iz totalitarizma v demokracijo, iz dežele v neodvisno in samostojno državo, iz države, ki so ji na začetku vsi odrekli diplomatsko priznanje, smo postali enakovredni in enakopraven del mednarodne skupnosti, tudi z veliko prizadevnostjo ter odločno podporo in pomočjo slovenske skupnosti v Argentini.

Danes je Slovenija suverena država, aktivna in ponosna članica Evropske unije, zveze NATO, OECD, je članica schengenskega območja, ki je kot prva nova članica EU prevzela skupno evropsko valuto evro. Slovenija je polnopravna članica evropske in svetovne družine narodov in držav, slovenščina je eden od 24-ih uradnih jezikov Evropske unije. Po svetu uživamo mednarodni ugled države z veliko prihodnostjo.

Smo ena izmed najbolj zelenih, čistih in trajnostnih ter vodnatih držav na svetu, ki ima v svoji ustavo zapisano pravico do pitne vode. Smo ena najbolj varnih in miroljubnih držav in edina, ki nosi v svojem imenu magično moč in vero vseh sentimentov, besedo ljubezen, »LOVE« v angleščini, zato mnogi menijo, da imamo posebno poslanstvo, da ljubezen in mir širimo v svet.

Ostajamo močno privrženi evropski ideji, tej plemeniti varuhinji miru in varnosti. V drugi polovici prihodnjega leta bomo že drugič predsedovali Svetu Evropske unije. Tudi tokrat smo 18-mesečni program predsedovanja pripravili skupaj z našimi prijatelji iz Nemčije, države, ki se bo na čelo Evropske unije zavihtela 1. julija in s Portugalsko. Prihodnje leto bo Slovenija nosilka naziva

Evropska gastronomska regija.

Ne vem, kaj se bo zgodilo do konca leta z globalno zdravstveno krizo, ki jo je povzročila pandemija Covid-19. Slovenija je bila v boju s tem zahrbtnim in nevidnim sovražnikom ena najbolj uspešnih držav na svetu, ki je prva v Evropi razglasila konec epidemije in če uporabim nogometni žargon, dobila prvi polčas. Upajmo, da nam ne bo treba igrati še drugega, čeprav mnogi že napovedujejo možen drugi val.

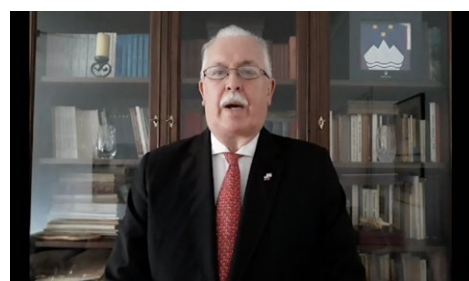
Močno upam in želim si, da bo zdravstveno, kot tudi finančno, gospodarsko in socialno krizo, čim prej prebrodila tudi prijateljska Argentina, ki drvi proti vrhuncu okužb. Zato letos v Buenos Airesu in drugje po državi žal ne bomo mogli skupaj obeležiti in nazdraviti ob dnevu državnosti. Na našem ministrstvu za zunanje zadeve so pripravili serijo videoposnetkov slovenskih umetnikov, ki jih od 19. do 25. junija predstavljamo na družbenih omrežjih Facebook in Twitter. Dan državnosti tako proslavljamo v znamenju slovenske umetnosti in ustvarjalnosti, ki je bila vseskozi gonilo razvoja države.

Dragi prijatelji,

Naj nas na današnji praznični dan spremljajo občutki varnosti, sreče, upanja in ljubezen do naše domovine. Gre za prihodnost, za naše otroke, do to začetje in nosijo v srcu. Dajmo jim zgled. Z upanjem, vedrino, ponosom in pogumom zrimo v prihodnost in bodimo hvaležni za vse dobro.

V svojem imenu ter v imenu mojih sodelavk, Petre, Maje in Irene želim vsem veseli praznik in hkrati izražam upanje, da bomo lahko decembra letos skupaj obeležili dan samostojnosti in enotnosti, 30-letnico plebiscita ter nazdravili za srečno in uspešno leto 2021, ko bo naša Slovenija praznovala okrogli rojstni dan!

Naj živi Slovenija, naj živi Argentina.

Nadaljevanje na strani 2.

DAN DRŽAVNOSTI

Iz strani 1.

v Argentini morali zaživeti v drugačnem okolju od tistega, ki so ga poznali, so v vseh teh letih zgradili skupnost, na katero je domovina ponosna. Zato da lahko toliko generacij ohranja zvestobo slovenstvu, slovenski besedi, jeziku in narodni identiteti, je potrebna veliko truda, predvsem pa velika ljubezen do domovine.

Iz te ljubezni smo kot narod vedno črpali moč in pogum. Zaradi nje smo "stali in obstali". Zaradi nje imamo danes svojo lastno državo.

Ko se je rojevala slovenska država, je tudi v slovenski skupnosti v Argentini 12.000 kilometrov stran enako močno kot doma gorelo hrepenenje po samostojni, neodvisni in suvereni državi. Po državi, ki ne bo več mačeha, ki je mnoge pognala iz domačij v tujino, ampak mati domovina. Povsod po

svetu ste Slovenci v tem zgodovinsko najpomembnejšem trenutku slovenskega naroda domovini dali na razpolago vse svoje sposobnosti in moči. Veliko ste pripomogli, da so se procesi, ki so se začeli konec 80-ih let prejšnjega stoletja, izpeljali do konca in prinesli dolgo pričakovano rojstvo samostojne države. Domovina vas je poklicala in vi ste se ji odzvali. Bili ste najboljši ambasadorji novo nastajajoče države, za kar se vsem iskreno zahvaljujem.

Hvala tudi zato, ker s slovesnostjo, kot je današnja, tudi v času koronavirusne krize, ki zahteva drugačno delovanje od običajnega, ohranjate zvestobo Sloveniji. In kljub preizkušnjam, ki smo jih vsi deležni, ne obupate, pač pa zaradi njih vaše korenine slovenstva postajajo še globlje in še močnejše.

Bog varuj domovino in slovenski narod doma in po svetu.

Iskrene čestitke ob dnevu državnosti.

Gospa Anka Gaser nam je razložila, kdaj in zakaj je Prešeren napisal svojo osem kitic dolgo Zdravljico (1844) glede na položaj tistega časa in kako so v podobnih razmerah Slovenci izbrali sedmo kitico te pesnitve za svojo državno himno. Zdravljica - naša slovenska himna!

Karolina Kenda in Roži Esih sta govorili o zastavi in grbu, kako je ta sestavljen in kaj predstavlja. Na prijazen način je Viki Selan opisala glavne znamenitosti Slovenije in občudovali smo lepote tistih krajev. Nato sta Tatjana Rožanec in Mimi Gorišek, učiteljici tečaja ABC po slovensko, na prav prijeten način opisali obrede ustoličevanja knezov, povedali kako je bila Slovenija večkrat pod tujo oblastjo in kako je končno prišlo do osamosvojitve. Za konec smo si med seboj podajale darilo, ki je vsebovalo torto z gorečo svečko. Skupaj smo zapeli »kol'kor kapljic« potem pa so otroci pod vodstvom Paule Skubic, nove učiteljice petja, zapeli pesem, ki jo je napisala Anka Gaser prav za rojstni dan Slovenije.

Celotno predstavitev virtualnega programa je oblikovala Karolina Kenda, skrb za audio pesmi pa je prevzela Paula Skubic.

Za trenutek se nam je pridružil tudi pristavski predsednik Miloš Mavrič in povedal nekaj vzpodbudnih besed.

Tako smo skromno proslavili ta veliki praznik Slovencev z željo, da bi vsi skušali, kot molimo vsako nedeljo, živeti Sloveniji v čast in razcvet!

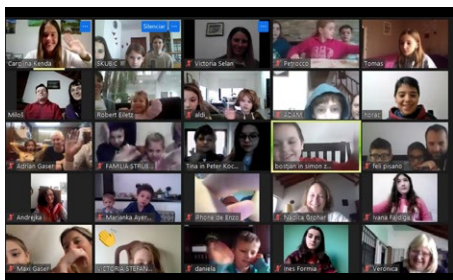
Andrejka P.

VSE NAJBOLJŠE,
SLOVENIJA!Dan državnosti
v Prešernovi šoli

Kljub temu, da smo tudi mi žrtev svetovne pandemije in karantene, smo učiteljice s Pristave v soboto, 27. junija, pripravile virtualno proslavo 29. obletnice osamosvojitve Republike Slovenije.

Ker smo del pristavske verske skupnosti, je Nadica Grohar najprej vodila molitev za Slovenijo in Argentino, zatem pa smo pa smo vsi zapeli slovensko himno.

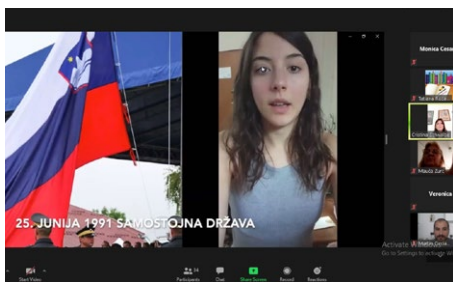
Voditeljica šole, Andrejka Papež, je najprej pozdravila vse, ki so se nam pridružili in povedala, zakaj smo se zbrali in kaj nam pomeni današnji praznik. Luči Skubic, ki skupaj z Zofi Skubic poučuje vrtec, je opisala, kako so tisti dan Slovenci navdušeno praznovali ta veliki dogodek.

ZATE SLOVENIJA | Tečaj "Slovenščina za vse"

Daleč smo od domovine Slovenije, a smo vseeno praznovali dan državnosti. Študenti tečaja »Slovenščina za vse« in prijatelji ter sorodniki smo se virtualno zbrali v soboto, 27. junija. Namesto pouka smo imeli kratko proslavo.

Najprej je Andreja Mele vse pozdravila in povabila k molitvi za Argentino in Slovenijo. Potem smo zapeli slovensko himno. Nato je Monika Kenda prebrala kratek nagovor.

Sledil je video s slikami o legendi »Kako je Bog ustvaril Slovenijo?«. Tako smo izvedeli, zakaj je Slovenija pravi biser sredi Evrope. Študenti slovenščine so sodelovali in pripravili video posnetek ter predstavili malo zgodovine in malo zemljepisa Slovenije. Končno je ena izmed študentk povedala, kaj ji pomeni Slovenija in zakaj se uči ta jezik. Vzeli smo kupice v roke in zapeli »Kolikor kapljic!«. Nato smo virtualno trčili in zapeli še »Vse najboljše, draga Slovenija!« (v spremstvu zbora Perpetuum Jazzile). Miloš Mavrič, predsednik Pristave, se je vsem lepo zahvalil. Končali smo slavlje s pesmijo »Zate, Slovenija, živim«.

To je bilo mogoče zaradi vsega, kar čutimo do Slovenije. Slovenija, radi te imamo! Bog te živi!

MČK

OkrOgle OBLETNICE

Požig Narodnega doma v Trstu (1920)

Pred 100 leti, 13. julija 1920 so italijanske fašistične in nacionalistične skupine napadle in požgale Narodni dom v Trstu.

Narodni dom je bil osrednja kulturna ustanova Slovencev v Trstu. Zgrajen je bil na ulici Filzi 14 po načrtu arhitekta Maksa Fabianija med letom 1901 in 1904. Med svojim delovanjem je gostil številne slovenske organizacije (med njimi društvi Sokol in Edinost). Imel je tudi hotel, kavarno, hranilnico in dvorano, v kateri so predstavljali koncerte, predavanja, zborovanja in druge prireditve. Bil je najpomembnejši simbol slovenske kulturne, gospodarske in politične dejavnosti v Trstu.

"Noč kristalov" v Trstu

Povod - ali bolje - omišljeni povod za požig Narodnega doma v Trstu je bil incident med domačim prebivalstvom v Splitu in častniki italijanske vojne ladje Puglie, ki je bila zasedrana v splitski luki, na rojstni dan kralja Petra I, 12. julija 1920. Incident so po načrtu sprožili italijanski častniki, da bi motili proslavo tega dne in izzvali reakcijo prebivalstva, ki bi jim dala vzrok za teroristične izpade. Dva italijanska častnika sta snela in strgala jugoslovansko zastavo, ki je za proslavo plapolala ob obali.

Zaradi tega in spricho izzivalnega obnašanja še drugih italijanskih častnikov se je domače prebivalstvo silno razburilo. Nato je na obrežju pristal italijanski motorni čoln in iz njega so vrgli dve ročni bombi na neoboroženo ljudstvo. En moški je bil ubit in več otrok ranjenih. Tedaj so jugoslovanski žandarji streljali na čoln in smrtno zadeli nekega častnika in ranili krmarja. Da so bili krivi za ta incident častniki italijanske vojne ladje, je ugotovila v ta namen sestavljena mednarodna komisija, v kateri je bila zastopana tudi Italija in kateri je predsedoval ameriški admiral Andrews.

Že dan po incidentu v Splitu so v Trstu izhajajoči italijanski nacionalistični dnevnik Il Piccolo, Era Nuova in La Nazione objavili silno strupena poročila o dogodkih v Splitu in so terjali najenergičnejše represalije. V Trstu je vladalo težko ozračje, kakor pred hudo nevihto. Po izkušnjah prejšnjih fašističnih izgrediv proti tiskarni Edinost, Ciril-Metodovim šolam, Delavskemu domu, predstavništvu kraljevine Jugoslavije in drugim jugoslovanskim ustanovam v Trstu so tržaški Slovenci s strahom pričakovali dogodkov, kajti vedeli so, da ne morejo računati na varnostne organe za varstvo svoje osebe in svojega imetja. Zlasti hotel Balkan je moral biti močno zaščiteno: oddelek karabinjerjev je bil postavljen pred glavno fasado, drugih 60 karabinjerjev je bilo v sosednji palači ravnateljstva državne železnice, od koder naj bi varovali bočno stran poslopja v ulici G. Galatti; razen tega je bilo v bližnji vojašnici 250 mož redne vojske z oddelkom strojnic v bojni opremi pripravljenih z nalogo, da skrbijo za varstvo hotela Balkan. Drugi karabinjerski oddelki bi morali varovati jugoslovansko predstavništvo na Jožefovem trgu, tiskarno Edinost in razne druge slovenske zavode in ustanove.

Vse te odredbe pa so bile samo pesek v oči, kajti od prejšnjih fašističnih napadov je bilo znano, da se varnostni organi, ki so bili postavljeni za stražo, niso nikdar uprli napadalcem, temveč so izginili tik pred napadom

ter se zopet prikazali po končanem napadu in aretirali osebe, ki so bile napadene.

To se je zgodilo tudi 13. julija 1920. Varnostni organi niso preprečili napada na Narodni dom in na druge zavode in ustanove. Obratno, pasivno so gledali na divjanje napadalcev in jim, kakor bomo videli, celo pomagali. Vse to se je dogajalo v času, ko fašisti še niso bili na vladi. S takim pasivnim zadržanjem je tedanja demokratična italijanska vlada pokazala svojo nemoč pred fašisti ali morda celo svoje tiho simpatiziranje z njimi, ker so bili ti napadi proti slovenskim ustanovam pobarvani z nacionalističnim duhom.

Demonstrantje so se neovirano lahko približali Narodnemu domu in ga obkolili s treh strani, četrta stran poslopja se je držala drugih hiš. Tedaj je počila petarda. Pok je bil domeno znamenje za napad, kajti v trenutku se je sprožil pravi bobneči ogenj na vse poslopje. Ogenj so odprle kraljeve straže. To je bila posebna formacija uniformiranih in oboroženih policijskih straž, ki so jo po vojni ustanovili poleg karabinjerjev in ki je pokazala svoj značaj že pri napadu na Delavski dom leto dni prej. Te straže so streljale v strnjene vrstah s puškami na poslopje. Prva vrsta je celo klečala, da je lažje merila. Pri tem je bil ranjen neki italijanski častnik od puškine kroglice, ki se je odbila od poslopja.

Tedaj so stopili v akcijo vojaki, ki so bili v bližnji vojašnici konsignirani, da bi po dobljenem nalogu varovali Narodni dom. Toda niso nastopili proti napadalcem, temveč so pomagali iz vojašnice valiti že pripravljene sode bencina za požig Narodnega doma.

Demonstranti so podrl glavna vhodna vrata, drli v poslopje in vse polili z bencinom. V najkrajšem času je bilo vse poslopje v plamenih. Ljudje, ki so bili v hiši, so se zamaš skušali rešiti. Če se je kdo prikazal na oknu in klical na pomoč, so straže neusmiljeno streljale nanj. Dva hotelska gosta, lekarnar Hugo Roblek in njegova hčerka, sta skočila z drugega nadstropja gorečega doma. Roblek je obležal mrtev na pločniku, hčer pa so težko ranjeno spravili v bolnišnico.

Ko so prihiteli gasilci, jim demonstrantje niso dopustili, da bi gasili ogenj, in so jim prerežali cevi. Dovolili so jim samo, da varujejo pred ognjem sosednje hiše. Trenutek, ko so se demonstrantje prepirali z gasilci, je uporabil tiskar Ambrožič, ki je bil v hiši, ter odprl vrata, ki so gledala na ulico Galatti, in tako rešil iz goreče hiše nesrečneže, ki so bili v gorečem poslopju.

Toda kraljeva straža je aretirala vse moške, med njimi tudi rešitelja Ambrožiča. Poslopje je gorelo ves večer in vso noč ter še naslednji dan. Plameni so se dvigali visoko v nebo in odsev ognja je bil viden daleč naokoli. Pred gorečim poslopjem pa je tulila podivjana množica, ne da bi jo varnostni organi razgnali. Ali so bile še druge človeške žrtve med hotelskimi gosti, ni znano. Oblasti niso izdale nobenega sporočila. Sicer so težko ostali kaki sledovi, kajti vročina v gorečem domu je bila tolikšna, da so se ukrvili težki jekleni nosilci balkona in gledališčni dvorani in da so se stali zlatniki v trezorjih hranilnice.

Zgorela je gledališčna dvorana, zgorela je čitalnica s svojo bogato knjižnico, zgorel je

hotel s kavarno in restavracijo, zgoreli so sedeži Glasbene matice in Delavskega podpornega društva ter zasebna stanovanja, med temi tudi stanovanje tedanjega predsednika političnega društva Edinost Josipa Wilfana.

Nobeden izmed napadalcev ni bil aretiran.

Napad proti tržaškim Slovencem pa ni bil omejen samo na požig Narodnega doma, temveč je zajel tudi vse druge jugoslovanske zavode in ustanove. Že neposredno z zborom na Velikem trgu je večja skupina demonstrantov ubrala pot na Jožefov trg ter tam predrla kordon straž, vdrla v prostore Jugoslovanskega predstavništva, razbila vse pohištvo in odnesla jugoslovansko zastavo. Druge skupine so se odcepile od glavnega toka proti Narodnemu domu in opustošile sedež Jadranske banke, podružnice Ljubljanske kreditne banke. Naskočile so tiskarno Edinost in srbsko šolo na Kanalu. Oropali so slovenske gostilne in trgovine, razdeljali pisarne raznih slovenskih odvjetnikov. Niti zasebno stanovanje jugoslovanskega delegata ni bilo varno pred fašističnimi napadi.

Boris Pahor - Kres v pristanu

Eden najpomembnejših živečih slovenskih pisateljev, Boris Pahor, opisuje požig Narodnega doma v Trstu v svojem delu "Kres v pristanu". Dogajanje požiga Narodnega doma opisuje skozi otroške oči, saj je tedaj imel komaj 6 let. Prilagam zanimiv odlomek:

Ulica Commerciale se je vila v hrib in v večer, tam pa, kjer se razširi in postane cesta, so bili oni, deklice in dečki, ki se lovijo po gmajnicah in imajo pod sabo Rojan z ostrim zvonikom na sredi. Hišice, hiše in nato, ob cesti na Greto, velikanski zaboj, okrogel in visok kakor hiša. To je gasometer. Pa nata tračnice Proste luke, in sključeni nosovi žerjavov in parnik, ki trobi, skrit v svojem dimu.

A takrat ni bilo večera, in videti je bilo, da niti noči ne bo, kajti nad hišami je bilo nebo rdeče, ko da je polito s krvjo. In zrak je dišal po dimu. Ali gori v luki parnik? So se vneli hangarji? Gorijo vagoni lesa? Bo ves Trst zgorel? In Branko je držal Evko za roko in sta tekla domov, dol po strmi rebri, gor po stopnicah v pritličje, dol po stopnicah pod zemljo k mami, ki je sama.

Petrolejka je že gorela na mizi, a obe okni

sta bili škrlatni, ko da je padlo zahajajoče sonce v dvorišče. Zdaj gori v cementni škatli in zid pred oknom je poln zubljev, ki oblizujejo šipe.

»Mama,« je rekel Branko in se stisnil k nji.

»Mama,« je zajokala Evka in jo prijela za krilo.

Mama pa je čudna. Molči sredi prostora, ki mu okni žarita, in je, ko da ni njihova mama.

Kakor da je žena v zaporu pod zemljo in nič ne čuti, da so oni z njo. Nič ni huda, da sta se potepala. Spravila je Olgico spat in je sama s soncem, ki se je utrgalo z neba in tli v dvorišču.

Nič ju ne sliši, da se jočeta, ker bo kmalu konec sveta.

»Spat,« je rekla.

In je bila rdeč kip v ognjeni svetlobi in tudi se je premikala kakor skozi ogenj, ko je slačila Evko. Rdeč njen obraz, rdeče njene roke. Vse rdeče, tudi miza, tudi petrolejka na mizi.

Tedaj so se vrata odprla in Mici je stala pred mamom. Ni bila kakor druge dni tiha in zbrana. Njene oči so velike in prestrašene, okrogle in škrlatne od ognja na oknih. Njene prsi razburjeno dihajo in njene roke so nemirne v rdečem odsevu.

»Gospa,« je rekla. »Gospa.«

A mama je molčala.

»Kakšna groza, gospa.«

Okoli mize je hodila in debel svitek črnih las se ji je bil razpletel in ji visel na rame. Okoli mize je stopala in ponavljala: »Gospa, gospa.« In je bilo, ko da beži pred plameni, a plameni so že vsi na nji, na Branku in Evki, ki sta se spet oblačila in obuvala.

»Z bencinom so polili, gospa.«

»Mama!« je zaklical Branko.

»Vrata so zabili, gospa, da ljudje ne morejo ven.«

»Mamaaa,« je zajokala Evka.

»In ljudje skačejo z oken, gospa.«

A tedaj sta onadva že bežala, samo »ojaj« sta slišala, kako je tožila Mici, in bežala po stopnicah navzgor in po ulici navzdol. In nad ulico Commerciale ni bilo večera, požar je bil v mraku. Openski tramvaj je stal, drevje v Ralijevem vrtu pa je bilo negibno v rdečem ozračju. In onadva sta tekla in se držala za roko in nad njima so letele po zraku iskre, ki so prihajale z Oberdankovega trga.

Kakor bratec in sestra, ki nimata doma, kakor sestra in bratec v Micini pravljici, ki

ju je mačeha črtila in ju je hotel oče zapustiti. In nič nista vedela, kam tečeta, morebiti samo v smer, od koder plavajo iskre, ki so kakor kresnice.

Oberdankov trg je bil poln ljudi, ki so kričali v rdeči svetlobi. Okoli velike hiše pa so možje s črnimi srajcami plesali in vpili: »Viva! Viva!« Tekali so sem in tja in kimali z glavami in vzklikali: »Eia, eia, eia!« In drugi so tedaj zakričali: »Alala!«

In trobente gasilce so takrat zatrobile skozi gneče, a je bila še večja zmešnjava, ker črni možje niso pustili avtomobilom, da bi prišli zraven. Obkolili so jih in plezali nanje in grabili gasilcem cevi iz rok.

»Eia, eia, eia – alala!« so kričali in noreli in vse naokoli je bilo zmeraj več ljudi. Ves Trst je gledal visoko belo hišo, ki je imela zublje na vseh oknih. Plameni kakor ostrji jeziki, kakor rdeče zastave. In Evka se je tiščala k Branku, ker v veliki hiši so bile zraven zubljev tudi postave na oknih in ena je pravkar stopila na okno in hušnila mimo rdečega jezika, ki je oblizoval okno. In Evka se je stresla in tudi Branko se je tiščal k nji. »Eia, eia, eia – alala!« so peli možje s črnimi fesi, a gasilci so vseeno razvijali dolge cevi in množica se je razmikala. In curki so brizgali visoko in so bili cvileči, peketajoči vodometi sredi škrlatnega večera. Črni možje pa so vpili in rajali kot Indijanci, ki so privezali žrtev h kolu in zanetili pod njo ogenj. Rajali so z manganeli in s sekirami v rokah.

Tedaj je sekira presekal gasilcu cev in curek se je ustavil visoko v zraku kakor bezgov cvet, ki ga ogenj zlati. Potem je cvet padel in iz presekanke cevi v gasilčevih rokah je vrela voda kakor iz žile kri.

Redarji so potiskali ljudi nazaj.

»Alo nazaj, alo nazaj,« so pravili.

Črni možje pa so še bolj plesali.

»Svinje,« je rekel mož v gneči.

OB STOLETNICI POŽIGA SLOVENSKEGA DOMA V TRSTU

Izšla je nova knjiga, verjetno šele druga na to temo, v obliki romana. Prva bi bila Pahorjeva novela Grmada v pristanu. Boris Pahor bo letos obhajal 107. rojstni dan, kot otrok je doživel žalostni dogodek, in je edina še živa priča požara.

Pisatelj in aktivni Slovenec na Tržaškem Marij Čuk, ki nas je z ženo Nadio obiskal lani, je ob tej priložnosti predstavil nov roman, Črni obroč.

Vljudno je pristal na pogovor za Svobodno Slovenijo.

R. F.: Gospod Čuk, načrtovali ste že vnaprej napisati roman o žalostnem dogodku misleč na stoto obletnico le-tega in uresničilo se je, da je ob pravem času bil predstavljen. Zanima nas kaj več o delu.

M. Č.: Pisatelj nosi v sebi seme vsebine svojih del in čaka, da bo vzkliklo. Gre za dolgo psihološko pripravo, iskanje pravih isker. Ko se vse to združi, vznikne pripoved, ki je lahko naslonjena na zgodovinska dejstva ali pa fantazijsko sproščena. Črni obroč je eno in drugo. Govori o strašnem dogodku, ki je prizadel vse Slovence, vse demokrate, dramaturški lok pa sestavlja zgodba Dunajčanov, ki prideta v Trst nič hudega sluteča le uživati v njuni ljubzenski pustolovščini, ju presenetiti nasilje

in narodnostno sovraštvo. Vsekakor pa je izid romana v pravem trenutku. Stoletnica požiga Narodnega doma ne more kar tako v pozabo, mora nam biti v zavesti ne zaradi tega, da bi se maščevali, marveč kot opomin, da se grozote ne smejo več ponoviti.

R. F.: Vemo, da je delo v obliki romana, ampak a je v prvi osebi, a tiče neko izmišljeno zgodbo, postavljeno v času in prostoru, kot pripoved ...?

M. Č.: Roman je napisan tako, da je tekoče berljiv in da bralca vseskozi nagovarja. V njem se prepleta več perspektiv, med glavne sodita stališče fašističnih napadalcev in slovenskih domoljubov. Dogajanje je seveda vpeto v tiste dneve okrog 13. julija 1920, opisani so vzroki in posledice, opisano je vzdušje časa, ki je bilo naelektreno in po koncu velike morije prve svetovne vojne nestrpno.

Opisan je tudi Narodni dom, ena najlepših večnamenskih stavb tistega časa v Evropi.

R. F.: Predstavitev je potekala v Kosovelovem domu Sežana, dogodek je priredila Kosovelova knjižnica Sežana in Kosovelova spominska soba, vse v sodelovanju z založbo Mladika. O knjigi je spregovoril Martin Breclj iz založbe Mladika, povezovala je pa Nadia Roncelli. Kakšen je bil obisk, odziv navzočih?

M. Č.: Predstavitev je vse več in več, lepo bi bilo knjigo predstaviti tudi slovenskim rojakom v Argentini. Prva je bila res v sežanskem Kosovelovem domu, potem pa tudi v Ljubljani v Cankarjevem domu in v Trstu in tako dalje. Obisk je povsod čudovit, ljudje dojemajo roman Črni obroč kot knjigo, ki osvobaja, ki je del njih samih in briše krivico, ki jo je povzročal molk o tem dogodku, ter navdaja s slovenskim ponosom in demokratičnim čutom.

R. F.: Tudi vidne osebnosti so bile navzoče, na primer prvi predsednik vlade samostojne Slovenije Lojze Peterle. Koga bi še lahko omenili, da se je udeležil dogodka?

M. Č.: Posebej ne gre omeniti nikogar, ker je vsak obiskovalec dragocen, pečat uradnosti pa seveda dajejo osebnosti, ki kaj predstavljajo. Veseli me, da se predstavitev udeležuje veliko predstavnikov slovenskega javnega življenja v Sloveniji in Italiji.

R. F.: Imate morda namen, načrt da bi bila prevedena v italijanščino, da bi bila dostopna tudi Neslovcem oz. neslovensko govorečim bralcem? Morda še v kak drug jezik, na primer angleščino, kastiljščino?

Evka in Branko pa sta bila majhna in nista razumela, kaj so menili ljudje. Vedela sta, da gori Narodni dom in da ni prav, da so ga hudobni fašisti zažgali, a nista vedela, zakaj so prišli vojaki iz vojašnice na Oberdankovem trgu in stojijo in gledajo. Saj, z zidka na ulici Romagna so jih večkrat opazovali, vojake, kako preskakujejo jarke in plezajo po lesenem zidu, a zakaj so zdaj vsi prišli gledat, kako žrejo plameni hišo, ki je tako lepa in visoka? Vse okoli fontane so, kjer po navadi kočijaži napajajo svoje konje, a zdaj ni kočij. In zakaj gasilci ne smejo gasiti? Zakaj vojaki mirno gledajo črne može, ki odrivajo gasilce, ko ti razpnejo platno in nekdo z okna pade nanj in nato visoko odskoči kakor Branko, ko se vrže na vzmeti mamine postelje.

»Prekleti hudiči,« je zamrmral mož v gneči in Evki se je zazdelo, da pozna tisti glas. A takrat je bilo še hujše vpitje okoli hiše in redarji so jezno odpravili ljudi. Vendar jo je čez hip zgrabila močna roka, da se je Evka še bolj stisnila k Branku.

Tedaj je rekel tisti glas:

»Alo domov!«

In videla je, da je njihov papa.

Tako sta morala spet po ulici Commerciale navzgor in papa je godrnjal.

»Prekleti hudiči salamenski,« je rekel.

In še je sam pri sebi godrnjal: »Zakaj ni spravila otrok v posteljo.«

In Branko je hotel reči, da je mama jokala in da sta onadva ušla, ker sta se zbala ognja na oknih. A je molčal, ker si je mislil: Zakaj so polili z bencinom? Zakaj črni parkeljni kričijo in plešejo, ko pa so na gorečih oknih ljudje?

Vrnitev Narodnega doma Slovencem

V letu, ko mineva sto let od požiga Narodnega doma v Trstu, bo Italija Dom vrnila slovenski skupnosti. Zdajšnja lastnica poslopja je tržaška univerza, ki bo v zameno dobila poslopje nekdanje vojaške bolnišnice.

Slovesnost simbolne predaje Narodnega doma bo potekala prav ob stoletnici, torej 13. julija, udeležila pa se je bosta predsednika obeh držav, poročila tržaški časopis Il Piccolo. Za zdaj bo to sicer simbolna gesta, saj bodo uradni postopki prenosa lastništva precej zapleteni in bodo trajali nekaj let.

Pripravil Jože Jan

M. Č.: Veliko jih prepričano govori, da bi bilo treba delo, ki je prvi roman o požigu tržaškega Narodnega doma v zgodovini slovenskega slovstva, prevesti vsaj v italijanščino, če že ne v ostale jezike. To zaradi tega, da bi ostalo živo pričevanje časa, ki je prinesel toliko gorja in žalosti. Bodočnost je treba graditi tudi na spominih. Na spominih zaradi tega, da nas opozarjajo na napake. Žal se človek iz zgodovinskih napak le redkokdaj kaj nauči in znanje uporablja v sodobnem in prihodnjem času.

R. F.: Poslopje starega doma, Fabianijeva palača, bo vrnjeno Slovencem na uradni predaji z navzočnostjo predsednika Boruta Pahorja in italijanskega Sergia Mattarelle. In to točno na dan stoletnice požiga. Seveda je pomembnost tega priznanja samoumevna.

M. Č.: 13. julij 2020 je simbolni datum. Predsednika Pahor in Mattarella sta podpisala listino, v kateri je določeno vračanje Narodnega doma Slovencem. Vendar do dejanskega vračanja in lastništva bo še dolga večletna pot. Mlini italijanske birokracije meljejo zelo počasi. Vsekakor pa je letošnji 13. julij velik dan za vse Slovence.

R. F.: Želimo torej veliko uspeha ter dobro prodajo in branje romana, kot tudi da bo kdaj dostopen tu v Argentini, še posebej, ker je tu tako množična primorska emigracija oz. potomstvo le-te. Zvedeli smo, da ves svet želi priti do knjige in do vas, zato še bolj hvala lepa za vaš čas in lep pozdrav iz južnih krajev!

Rok Fink

5. julij 2020

NEDELJA SLOVENCEV PO SVETU

»Slovenija mora, kot je rekel dr. Lambert Ehrlich, 'biti mejnik, ki drži in veže jug s severom, vzhod z zahodom. Sama ne sme biti ne eno, ne drugo, ne tretje. Ostati mora mejnik, ki drži vse, kakor Sv. Višarje. To nalogo bo pa Slovenija mogla izpolnjevati samo v svobodi, ne pod gospodarjem, ki bi sedel bodisi na jugu ali na severu, na vzhodu ali na zahodu ...'.

Slovenci zunaj meja živimo v neprestanem zavestnem in podzavestnem primerjanju sebe s svetom, ki nas obdaja. Iz tega gledišča se nam Slovenija zdi veliko večja, kot je v resnici. To opažajo skoraj vsi rojaki, nekateri tudi zelo visoki uradniki slovenske države, ki iz matice prihajajo na obisk k nam in opazujejo slovenske stvaritve v svetu.

Naj bo trojna, se pravi matična, zamejska in izseljenska, Slovenija vsem in za vse, kjerkoli nam je dano živeti, primeren in prijeten krov in zatočišče.«

~ Dr. Andrej Fink
rafaelova-druzba.si

“ ZA RAZMISLEK IN NASMEH ”

“En dober pregovor na dan, prežene slabo voljo stran”

PREGOVORI IN CITATI

DOMOVINA

25. junija smo praznovali nov rojstni dan naše preljube Slovenije. Več kot tisoč let je slovenski narod trpel, delal in se boril, da je končno leta 1991 dosegel osamosvojitve. Od tedaj je Slovenija suverena država, Evropska Unija jo je priznala leta 1992, leta 2004 pa sprejela kot članico. Čeprav je mlada država, upamo, da bo kmalu v demokraciji dozorela in dosegla enakopravnost in spravo vseh Slovencev. Zelo lepo je Domovini napisal poezijo Simon Gregorčič!

DOMOVINI

O vdova tožna, zapuščena,
ti mati toliko sirot,
s krvjo, solzami napojena,
ki bol poznaš le, nič dobrot,
oj mati vdanega ti sina,
oj zlata mati -- domovina!

Ti krasna si, krasnejše ni,
kar jih obseva zarja dneva;
krepotna si, vsa vredna ti,
da krona venča te kraljeva.

A trnov le tvoj venec je,
in rod tvoj rod -- mučenec je;
sovražni svet te le prezira,
prezira te in te zatira!

Kdaj to gorje pač mine ti?
Kdaj se oko ti ujasni kalno?
Kdaj slečeš to obleko žalno,
kdaj sonce zlato sine ti?

O, da z močjo in srečo, slavo,

ne s krono trnovo, nebo
ovilo bi ti sveto glavo -
kako bi jaz ti pel glasno!

A ker nikdo ne šteje te,
ker ves te svet tepta z nogami,
jaz ljubim tem srčneje te,
jaz ljubim tem zvesteje te,
a ljubim te -- s solzami!

Oj mati moja domovina,
ljubezen moja ti edina,
ti moja skrb in bolečina,
Bog čuvaj dobrotljivi te,
Bog živi te, Bog živi te!

Prisluhnimo, kaj nam o domovini govorijo
pregovori in citati:

• Nihče ne ljubi domovine,
ker je velika, temveč ker je njegova.
(Slovenski pregovor)

• O domovina, ko te je Bog ustvaril, te je
blagoslovil z obema rokama in je rekel: "Tod
bodo živeli veseli ljudje".
(Ivan Cankar)

• Človek brez domovine
je kot zemlja brez semena.
(Etiopski pregovor)

• Politiki prihajajo in odhajajo,
domovina ostane.
(kardinal msgr.Franc Rode)

• Kdor hrepeni po domovini,
rad vpraša za pot.
(Nemški pregovor)

• Slovenija, moj dom brez mej, ker nosim te
s seboj! Kjer rod je moj, kjer sin je tvoj, tam
si Slovenija!
(Marko Kremžar)

• Kdor ljubi svojo domovino,
spoštuje tudi domovino drugih.
(Ljudski pregovor)

• Domovina je naša ljuba mati. Bodimo
si med seboj kakor dobri otroci in poma-
gajmo iz vseh moči k sreči domovine in
vsakega prebivalca.
(Blaženi škof Anton Martin Slomšek)

• Če želite spoznati in vzljubiti svojo domo-
vino, pojdite v tujino.
(Ljudski pregovor)

• Kdor ljubi svojo domovino, jo z enim
samim objemom svoje misli obseže vso:
ne samo nje, temveč vse, kar je kdaj
ljubil in kar bo ljubil kdaj pozneje. Zakaj
ljubezen je ena sama in nerazdeljiva: v en
kratek utrip srca je stisnjeno vse - Mati,
Domovina, Bog.
(Ivan Cankar)

• Bolje je slabo živeti v svoji domovini, kot
pa v zadovoljstvu v tujini.
(Indijski pregovor)

• Stvar, ki nam draga in ljuba bo, kakor naše
svetlo oko, je naša slovenska domovina,
naša beseda materna.
(Blaženi škof Anton Martin Slomšek)

• V tujini je človeku
od vsega najljubša domovina.
(Arabski pregovor)

Iz te skromne rubrike veselo in glasno voščimo:
"Zdrava bodi, moja lepa Domovina!!"

Izbral Jože Jan

KOLENDAR

Verski program tedna na:
<https://sites.google.com/view/robertbrest>

MALI OGLASI

Krvavice, pečenice, suhe klobase
(prekajene), čevapčiče lahko naro-
čite pri Franciju Miklavcu, ki vam jih
dostavi na dom.
tel/whatsapp 11 2766 8343

OSEBNE NOVICE

† SMRTI

V Tortuguitas je 9. junija
je v 92. letu umrla
ga. Tinca OBLAK.

2. julija je umrl g. France JEROVŠEK,
star 87 let, aktiven član mendoške
in pristavske skupnosti ter sodelavec
v Slovenski hiši.

V San Martinu je v nedeljo,
5. julija, umrla gospa
Nataša SMERSU roj. ZAJC.

Bog naj jim podeli večni mir in pokoj!

"Gospod je moj pastir, nič mi ne manjka."

(Psalm 23)

Sporočamo, da je 5. julija v 88. letu starosti umrla

† ga. NATAŠA SMERSU ROJ. ZAJC

žena, mama, stara mama in pra stara mama.

Žalujoci:
mož Miha

hčerka Alenka por. Fernández z družino

hčerka Lučka por. Santana z družino

hčerka Eva por. Hernández z družino

ter ostalo sorodstvo

Priporočamo jo v molitev!

Argentina, Slovenija, Italija, Švica, ZDA, Kanada, Avstralija

Svobodno Slovenijo podpirajo

KOPAC S.A.
Fábrica de tubos y envases de cartón

Antonio Podržaj e Hijos S.R.L.

Grupo HZ

briganti
PREMIUM LEATHER SHOES

GOLOMAX
SUPERMAYORISTA DE OFERTAS

CKC
LABORATORIOS CKC
ARGENTINA S.A.

CA
CONSULTORES
ASOCIADOS

oblak®